

Offentlig og privat hand i hand

Begge føler og opplever tannlegemangelen på kroppen og i hverdagen. De deler frustrasjonen over tid som ikke strekker til overfor innbyggerne i to store landkommuner, og opplevelsen av forverret tannhelse hos folk nord i Gudbrandsdalen. De mener seg ikke spesielle, snarere representative for det som er situasjonen i distriktsnorge. Simen Wigenstad har vært privatpraktiserende på Dombås i Dovre kommune fra 1979, mens Jogrim Nordsletten har besatt den offentlige tannlegestillingen i nabokommunen Lesja siden 1989.

– Hvordan er tannlegedekningen i Dovre og Lesja?

– I utgangspunktet skal det være én offentlig tannlege i Lesja og én i Dovre. I Lesja har det vært stabilt med besatt stilling over lang tid, mens stillingen i Dovre har vært besatt i kortere perioder, med intervaller der man har vært uten offentlig tannlege innimellom. I tillegg har vi hatt to privatpraktiserende tannleger på Dombås.

Situasjonen akkurat nå er at den offentlige stillingen står ledig, samtidig som den ene privatpraksisen står tom, i og med at to tannleger nylig flyttet fra kommunen samtidig.

– Hvordan påvirker denne situasjonen deres hverdag?

– Med mangelfull tannlegedekning blir det naturlig nok mer å gjøre for oss som er her. Det blir mer akutt, og mer halvakkutt, forteller Nordsletten, og fortsetter: – For mitt vedkommende er det slik at når den offentlige stillingen på Dombås har stått ledig har jeg ambulert dit, noe som medfører mindre tid der jeg skal være fast. Det blir travle dager begge steder, og opphopning av ting som ligger og venter. Det er stressende og selv om man starter opplagt på en arbeidsdag blir man fort trøtt. Hver gang telefonen ringer ser man på klokken og lurer på om det er noe som innebærer ytterligere forsinkelse.

– Dombås fungerer delvis som service-sentrum også for folk i Lesja kommune

Tannlegene Jogrim Nordsletten (t.v.) og Simen Wigenstad kjenner begge på kroppen at det er tannlegemangel i distriktsnorge. Her står de utenfor tannklinikken på Dombås som er stengt på ubestemt tid, i påvente av tannlege til den offentlige stillingen i Dovre kommune.

og mange har søkt hit når de skal til privat tannlege, også fra nabokommunen Folldal i Hedmark, der de har hatt ekstremt dårlig tannlegedekning. Der kan vi faktisk ikke huske sist de hadde en fast ansatt tannlege. Jeg får pasienter fra mange kanter og har i tillegg en avtale med det offentlige om å ta en del offentlig klientell. I perioder har det offentlige representert rundt en fjerdedel av praksisen, kan Simen Wigenstad fortelle. Han sier videre at det kan være skummelt å vie for mye av praksisen til offentlig klientell, for når den offentlige stillingen blir besatt, noe han selvsagt ønsker, kan han plutselig stå uten pasienter å fylle dagen med.

De legger til at det ikke ligger for folk i Nordgudbrandsdalen å klage, selv om ungene ikke har vært innkalt til tannlege på to år. Men de synes å se tendenser til forverret tannhelse blant barn og unge

i distriktet, og mener dette delvis kan skyldes den dårlige tannlegedekningen.

– Er det noe håp om å få besatt de ledige stillingene på Dombås?

– Ja, vi har håp. I og med at vi har to ledige stillinger her nå, vil vi tro at det kan være attraktivt for et tannlegepar å komme hit. Folk med høyere utdanning har ofte en ektefelle eller samboer som også har god utdanning og som også vil gjøre karriere. Så dette er en fin mulighet for to med odontologisk bakgrunn. Det har også i den senere tiden vært tre tyskere og sett på den offentlige stillingen. De er på shopping rundt i Norge for å finne det mest attraktive stedet å bosette seg. De er ofte på jakt etter gode friluftsmuligheter, og da er det ikke så vanskelig å tenke seg at de vil kunne falle for det vi har å tilby her.

– Det kan altså komme en løsning igjen, for kortere eller lengre tid. Men hva skal til

etter deres mening, på litt lengre sikt, for å bedre rekrutteringen til tannlegestillingene i distriktsnorge?

– Dette er et problem som det ikke er lett å se løsningen på. Vi var begge to med da Oppland fylke tok tak i problemstillingen i fjor og innkalte til arbeidsmøte og idé-dugnad, med politikere, fylkesadministrasjon, tannleger og brukere.

– Vi ser rekrutteringsproblemet til tannlegestillingene i sammenheng med de generelle tendensene i samfunnet. Folketallet synker i utkanten, de unge flytter ut og alderssammensetningen blir annerledes. I bygder som de vi representerer er ikke optimismen særlig stor. Det er få som satser i næringslivet og stadig flere bønder legger ned driften.

– For oss som har levd og holdt på en stund går tankene til Folketannrøkta, som startet på bygdene og spredte seg til byene, og som av mange ble karakterisert som det mest vellykkede helsetiltak her til lands. Tannhelsen ble radikalt forbedret. Dette gjaldt imidlertid bare så lenge folketallet på bygdene var stabilt, og så lenge det var tannleger å få tak i. For den gode utviklingen stanset med den store fraflyttingen og da rekrutteringen sviktet, og vi mener at myndighetene har vært altfor sent ute med tiltak.

– Dagens todeling med klart avgrensede ansvarsområder mellom offentlig og privat gjør det vanskelig å samordne ressurs-

sene og løse tannhelseproblemene, og det er pasientene som blir sittende igjen med svarteper. Vi tror at det som må til, er en radikal omlegging, slik at det blir et tettere samarbeid mellom offentlig og privat sektor, med langsiktige avtaler og klare definisjoner. De private må oppmuntres til å ta en del av det som i dag er offentlig klientell, og få like godt betalt for å lirke og lure og drive med velment småtvang som de får for å behandle voksne betalende pasienter. Mange av akutt-pasientene vil svært sannsynlig havne i de private stolene uansett.

– Vi tror at det vi ser her i Nordgudbrandsdalen er likt det som skjer andre steder i landet, og at det bare er begynnelsen på en utvikling som går i retning av at situasjonen blir verre. Det høres kanskje veldig pessimistisk ut, men vi tror det er realiteten.

– Og når det er sagt, vil vi gjerne få frem at selv kunne vi ikke tenke oss å jobbe noe annet sted. Alle pasientene er mer eller mindre kjenninger og fra null til hundre år gamle. Det gir oss en veldig variert arbeidsdag. Og uansett hvor travelt vi har det, tar vi oss alltid tid til å slå av en liten prat om slåttene eller reinjakta, slekt og venner.

Hvis noen føler seg kallet av dette, er det bare å reise!

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi